

# ΘΕΣΜΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ II

## Διάλεξη 1<sup>η</sup> - ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΠΟΛΙΤΩΝ & ΜΚΟ

Εισηγήτρια: Καθ. Μαριλένα Σημίτη

Υπεύθυνες πρακτικών: Καλαϊτζίδου Ραφαέλα, Κοντάρη Αιμιλία

**Κοινωνία Πολιτών:** μια έννοια με πολλές χρήσεις, νοηματοδοτείται ποικιλοτρόπως. Πρωτοχρησιμοποιήθηκε τον 18<sup>ο</sup> αι (Hegel, Marx, Gramsci, Tocqueville)

Αφορά το σύνολο των κοινωνικών οργανώσεων και κοινωνικών θεσμών (συλλογικές δράσεις) που αναπτύσσονται στο πεδίο που παρεμβάλλεται μεταξύ του κράτους και της οικογένειας.

Μορφές των συλλογικών δράσεων: α. τυπικές, β. άτυπες

**Ορισμός LSE:** «ΚΠ είναι η αρένα της εκούσιας συλλογικής δράσης. Οι δράσεις της είναι διακριτές από τη σφαίρα του κράτους, της οικογένειας και της αγοράς. Οι δράσεις της έχουν καθαρά μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα. Περιέχει οργανώσεις, φιλανθρωπικά ιδρύματα, επαγγελματικοί σύλλογοι, κοινωνικά κινήματα, κοινωνικά δίκτυα.»

Αυτό που χαρακτηρίζει την ΚΠ είναι η ιδιωτική πρωτοβουλία των ίδιων των πολιτών. Διαφοροποιείται από το κράτος και η συμμετοχή των πολιτών είναι οικιοθελής.

Τα πολιτικά κόμματα δεν εμπίπτουν στην ΚΠ. Αποτελούν φορείς διαμεσολάβησης μεταξύ των πολιτών και του κράτους.

**Robert Putnam:** εισάγει τον όρο «κοινωνικό κεφάλαιο», ο οποίος διαφοροποιείται από το οικονομικό, το φυσικό ή το ανθρώπινο κεφάλαιο. Αναφέρεται στην ποιότητα και τα χαρακτηριστικά των κοινωνικών σχέσεων. Είναι άυλο. Όταν οι κοινωνικές σχέσεις ευνοούν την ανάπτυξη συλλογικών δράσεων.

Προϋποθέσεις για την ύπαρξη υψηλού βαθμού κοινωνικού κεφαλαίου:

1. Η ύπαρξη κοινωνικών δεσμών
2. Η ύπαρξη διαπροσωπικής εμπιστοσύνης
3. Η ύπαρξη κανόνων αμοιβαιότητας, οι οποίοι ευνοούν την ανάπτυξη των συλλογικών δράσεων (πχ. δίκτυα μεταναστών)

Η ύπαρξη κοινωνικού κεφαλαίου ευνοεί:

1. Την οικονομική ανάπτυξη
2. Την εύρυθμη λειτουργία της δημοκρατίας

Ο Putnam δεν εξετάζει πολιτικές οργανώσεις, αλλά «ανώδυνες» οργανώσεις. Για τον ίδιο η ΚΠ δεν πρέπει να έχει ξεκάθαρα πολιτικό χαρακτήρα.

Επιρροή Putnam:

1. Ταύτιση του κοινωνικού κεφαλαίου με την ΚΠ. Όσες περισσότερες οργανώσεις υπάρχουν σε μια κοινωνία, τόσο ισχυρότερο είναι το κοινωνικό κεφάλαιο.
2. Έδωσε έμφαση στις οργανώσεις που έχουν α-πολιτικό χαρακτήρα.

Στα τέλη της δεκαετίας '80 προστίθεται και η αντι-κρατική διάσταση της ΚΠ. Κυρίαρχες δράσεις ήταν τα κοινωνικά κινήματα.

Δεκαετία '90 (χρυσή δεκαετία των ΜΚΟ) ο όρος ΚΠ ταυτίστηκε με την προώθηση της δημοκρατίας, του πλουραλισμού κτλ.

- Υπήρξε μια υποχώρηση των κοινωνικών κινημάτων. Αλλά δημιουργήθηκαν ΜΚΟ με σκοπό την προώθηση των συμφερόντων των κοινωνικών κινημάτων (1/5 των ΜΚΟ ιδρύθηκε μετά το '91, γεγονός που οφείλεται και στην κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων)

Από τα τέλη του '00 αρχίζει η άσκηση μιας έντονης κριτικής που προέβαλε τα αρνητικά χαρακτηριστικά των ΜΚΟ.

- Υποβάθμιση πολλών ΜΚΟ: αλλαγή του ρόλου του κράτους (Ρίγκαν, Θάτσερ), εμφάνιση νεοφιλελευθερισμού. Πολλοί τομείς αποδεδμεύονται από την κρατική προστασία και γίνονται πεδίο δραστηριοποίησης των ΜΚΟ.
- Αύξηση του βαθμού δυσπιστίας στα πολιτικά κόμματα. Οδήγησε πολλά άτομα να οργανωθούν στον μη κερδοσκοπικό τομέα.
- Ιδιωτικοποίηση της αναπτυξιακής βοήθειας (χρηματοδοτήσεις δεν πηγαίνουν στα κράτη αλλά στις ΜΚΟ)

Έχοντας ως αποτέλεσμα:

- αριθμητικό πολλαπλασιασμό των ΜΚΟ
- ενίσχυση του πολιτικού τους ρόλου

Όλα αυτά επηρέασαν τα χαρακτηριστικά και τον τρόπο λειτουργίας των ΜΚΟ.

Τα χαρακτηριστικά των ΜΚΟ:

1. Θεσμική οντότητα (σταθερή δομή και χρονική διάρκεια, όχι αναγκαστικά μια νομική προσωπικότητα)
2. Ιδιωτική
3. Μη κερδοσκοπική
4. Διοικητική αυτονομία (από κόμματα και επιχειρήσεις)
5. Βάση εθελοντών
6. Προώθηση του δημόσιου συμφέροντος, με την έννοια ότι δεν επιδιώκουν το συμφέρον των μελών τους όπως οι άλλες οργανώσεις.

Στατιστικά στοιχεία για τις ΜΚΟ.

Συνέπειες οικονομικής κρίσης:

1. Μπόρεσαν να ανταπεξέλθουν καλύτερα οι διεθνείς ΜΚΟ
2. Περιορίστηκε η πολιτική επιρροή των ΜΚΟ
3. Αυξήθηκε η έμφαση που δίνουν οι δωρητές στην αξιολόγηση, την απόδοση και την καταγραφή της δράσης των ΜΚΟ

Όταν το κράτος έχει μια ομοσπονδιακή δομή ευνοείται η δραστηριότητα των ΜΚΟ.

Όταν υπάρχει ένα ανεπτυγμένο κράτος πρόνοιας, τότε δεν είναι απαραίτητη η δραστηριοποίηση την ΚΠ.

Στο πεδίο της ΚΠ αναπτύσσονται:

- Κάθετη μορφές οργάνωσης: (πχ γραφειοκρατική οργάνωση). Ύπαρξη μιας κεντρικής εξουσιαστικής αρχής και ανισοκατανομή εξουσίας. Κανονιστικό πλαίσιο που ορίζει την λειτουργία της οργάνωσης (καταστατικό). Σαφής διάκριση μεταξύ μελών και μη μελών.
- Οριζόντια μορφή οργάνωσης: (πχ δίκτυα αλληλεγγύης, κοινωνικά δίκτυα). Δεν υπάρχει μια κεντρική εξουσιαστική αρχή και ανισοκατανομή εξουσίας, ούτε αυστηρό κανονιστικό πλαίσιο, ούτε διάκριση μελών-μη μελών. Θέλουν να εξαλείψουν κάθε ιεραρχική μορφή και οργάνωση.
- Κοινωνικά κινήματα: Εκφράζουν μία αντίθεση, μία σύγκρουση. Εξωθεσμικές μορφές δράσεις (άτυπες συλλογικότητες, κοινωνικά δίκτυα).